

Gyűjteményünk különben rendben van és elég jól leltározva. Az éremtár leltára e tekintetben minden igényt elégíthet ki, mert minthogy minden egyes beigtatott érem jellemzésére egy érmészeti mű vagy körülményes leírása vagy ábrája van idézve, azon kívül ki van jelölve, hogy a darab miféle fémből való, e leltár bizonyos tekintetben a catalogue raisonné helyét is pótolja. A régiségtár darabjainál ellenben ez eljárást nem lehetvén követni, a darabok csak szám és elnevezés szerint vannak felemlítve, és e gyűjteményben csakugyan már szükségesé vált a rendszeres catalogue raisonné elkészítése. Ez azonban nem könnyű munka, különösen itt, a hol az egész gyűjtemény kezelésére csak magam vagyok, és az utolsó etiquette megírásáig, az utolsó apróság táblára erősítéseig az egész szellemi és anyagi munkát magammak két kezemmel kell végezniem. Reménylem azonban, hogy a jövő nyáron a folyó munkák mellett, ezt a nagy munkát is legalább meg fogom indíthatni.

A mi a gyűjtemény létszámát számokban kifejezve illeti, azt most nem tudom megmondani. Az új rendezés óta számos oly tárgy lett a gyűjteménybe besorozva, a melyről még azt se lehet még most megmondani, hogy hány darabot tesznek. Így pl. hogy csak egyet említsek, vannak cseréptöredékeink, a melyek ugyan egy edényhez tartoznak, és a melyeket egybe kell állítani és összeragasztani, a mikor aztán 10—12 darabból egy lesz; vannak széttöredezett fémtárgyaink, a melyeknek darabjait hasonlólag össze kell illeszteni, így a Kolozsvár városától átvett fegyverzetek annyira szerte vannak hullva, hogy még azt sem lehet ez idő szerint megállapítani, hogy valósággal hány egész fegyverzethez tartoznak. Mindazonáltal nem sürgetvén semmi, reménylem, hogy idővel mind e munkák lassanként el fognak készülni. Részemről semmit sem fogok elmulasztani, hogy a munka haladjon és mentől előbb el is készüljön.

Findy Henrik.

A körmöczi régi kamara és grófjai

Erizskó Páltól.

(Polytatás és vége.)

Méltán mondhatná valaki az eddigiekre, hogy kár e pénztani botlásért oly nagy zajt ütni. A végin a szerző csak történelmi áttekintését akarta adni a körmöczi kamaraispánok sorrendjének és működésének, a pénztani kitérés nagyon mellékes tárgy neki, és azért műve birálatában sem szabad erre oly nagy súlyt fektetni, hogy bár mekkora botlásért e tekintetben az

egész munka felett feltétlenül páczzát törjünk. Lássuk tehát e másik oldalát a műnek, hogy mit nyújt.

Szerző kétségen kívül avval a szándékkal fogott munkája megírásához, hogy abból a gazdag tárházból, a melyet a körműzei városi levéltár magába foglal, szedje ki azokat az adatokat, a melyek a hazai bányászatra, fémmivelésre és pénzverésre vonatkoznak. Ha a sorozat teljes volta kedvéért oly adatoknak is adott helyet, a melyek egyebütt már közölve voltak, ezért semmi megrovást nem érdemel. Hozott elég olyat is, a mi eddig ismeretlen volt. Ám de még abban az esetben is, ha a kezén volt adatokból, mint monographus, meg akarta volna írni a körműzei kamara kimerítő történelmét, világos, hogy egyfelől kötelessége lesz vala, az erre vonatkozó adatokat egyebütt is öszszegyűjteni, hogy műve lézagos ne legyen, másfelől kétséget nem szenvedhet, hogy az ily monographia, még ha a maga nemében minden tekintetben kifogástalan és remek dolgozat is, mindig csak járulék marad ahhoz a nagy egészhez, a mely mint a hazai fémmivelés és pénzverés egyetemes történelme még csak jövőben lesz megírandó. Nem kell nekünk itt bizonyítgatnunk, hogy egy ember, a ki valaha tán elég erőt és hivatást fog érezni magában arra, hogy e nagy mű kidolgozására vállalkozzék, soha se lesz abban a helyzetben, hogy maga, személyesen kutassa fel a hazai levéltárakban azokat az adatokat, a melyek hiányában ezélt nem érhet. Kénytelen lesz tehát az ilyen monographiákra támaszkodni és hogy ezt megnyugvással tehesse, mindenek előtt arról kell meggyőződve lennie, hogy e monographiák tónyleges adatai legalább annyiban megbizhatók, hogy teljes objectivitással vannak öszszeállítva, az az, híven közlik azt, a mit találtak. Ezt a meggyőződést azonban csak egy módon nyujthatják; úgy t. i. ha szóról-szóra közlik azoknak a kútfőknek a szövegét, a melyekből merítettek. Mihelyt a monographus csak kivonatos értelmezést vagy a kapcsolatból kiszakasztott egyes tételeket közöl, már nem lehet benne bízni. Tévedni emberi dolog, interdum et bonus dormitat Homerus; aztán meg nincs oly tudós, vagy legalább is végtelenül ritka az olyan, a ki a dolgokat ne nézné egy kissé színes szemüvegen. Ehhez járul, hogy a középkori oklevelek irálya, bár mely nyelven legyenek írva, annyira elüt a mai irálytól, hogy értelme sok helyt nem csak homályos, hanem — és ez a nagyobb veszedelem — különféleképpen értelmezhető. Ezért látjuk, hogy azok a történetbúvárok, a kiknek művei egyenes forráskutatás eredményei, soha se mulasztják el, műveikhez oklevéltárt is mellékelni. Ezt K. ur nem tette, és ezért adataiban nem lehet bízni.

Eltekintve azoktól a sajtóhibáktól, a melyeknek nem szerző az oka, mint pl. magister hularum, e. h. hubarum; veser, e h. vsner stb. számos oly helyre akadunk sz. magyar szövegében, a mely nagyon gyanus. A világért sem akarjuk ezzel azt mondani, hogy sz. ily helyen mindenütt tévedett vagy hibázott; lehet, hogy igaza van; de nem láthatván az illető eredeti szöveget, se arról nem tudunk meggyőződni, hogy értelmezése helyes, se azt nem tudjuk bebizonyítani, hogy téves.

Tudjuk jól, hogy ennek nem sz. az oka; hiszszük, hogy szivesen közölte volna okleveleit egész terjedelmökben. De azért beszéltünk oly terjedelmesen ez ügyről, hogy alkalmat nyújtunk az Akadémia szakosztályának e tekintetben hozott határozatát czélszerűen módosítani. Lehetne ugyanis véleményünk szerint módot találni arra, hogy a szerzők ne kapjanak oklevelek közléséért teljes írói tiszteletdíjt, a nélkül hogy az oklevelek teljes szövegének kiadását lehetetlenné tegyék.

Egyébaránt köszönettel vesszük mind azt, a mi K. ur művében jó és haszonvehető. Hiszen botlásai, a melyeket bírálatunk első részében megróttunk, is olyanok, hogy zavart nem okoznak, mert tévedésén keresztül látszik az eredeti igazság. Minden esetre kívánjuk, hogy ne tekintse megrovásunkat személyes megtámadásnak, a melyre sem okunk nincs, sem szándékunk.

Repertorium Dacia Régiség- és Felirattani irodalmához

Összeállította Torma Károly, kiadja a m. tud. Akadémia archaeologiai bizottsága. Budapest, 1880. Akadémiai kiadvány. 8-r.
XXIX. és 191 ll. Ara 2 ft. 50 kr.

Egy magyarul és latinul beszélő terjedelmes előszóban elmondván műve alkotásánál követett elveit, Sz. hat részben állította össze tárgymutatóját azokról a dolgozatokról, a melyek a dáciai régészettel és felirattannal foglalkoznak, úgy, hogy az első rész a szerzők nevei alatt, a második névtelenül vagy álnév alatt megjelent dolgozatokat mutatja ki, a harmadik lelhelyek nevei szerint osztályozza a közleményeket, a negyedik köz- és magángyűjtemények ismertetéseit adja, az ötödik a románok (oláhok) eredetére vonatkozó irodalommal foglalkozik, a 6-ik a kéziratokkal.

Bár mi benső örömmel vettük és néztük át e művet, nekünk nem szabad magasztaló dicséretet írunk róla, mert . . . Anynyi tény, és ezt nyugodt lelkiismerettel mondhatjuk, hogy e könyv se többet se kevesebbet nem ad, mint a megnyitit czím-lapján és előszavában ígér, és ez őszinteség kedvező prognosticon a tartalom megbízhatóságára. Különben is, nem lép fel nagy igényyel, megelőgszik avval a dicsőséggel, hogy jó eszköznek és szerszámnak áll bé a tudományos segédeszközök sorába, és mint

ilyen kétségtelenül kitűnő szolgálatot fog tenni azoknak, a kik a kezökbe veszik. Vajmi kevés új könyv mondhatja ezt magáról!

Van egy más érdeme is. Latin szövegével útat nyit magának a külföldre is, és a külföldi tudósnak módot nyújt megismerkedni hazai magyar irodalmunkkal. Ha ezzel nem tesz jó szolgálatot, nem ő az oka.

Nekünk pedig, ha már dicsérnünk nem szabad, legyen legalább megengedve magunkban örvendenünk rajta, hogy hazai tudományos irodalmunk ily talpra esett terméket állított elő. Gratulálunk az archaeologiai bizottságnak e kiadványához, a mely alkalmasint maga magát fogja legjobban ajánlani és dicsérni, és köszönjük, hogy csinosan és díszesen állíttatta ki.

A kik pedig foglalkoznak dák régészettel és daciai feliratokkal szerezzék meg, nem fogják megbánni.

Az erdélyi muzeum-egylet gyűjteményei részére 1880 márczius havában beküldött adományok jegyzéke.

Könyvek: A bajor kir. tud. akadémiától Sitzungsberichte der philos. hist. Classe. 1879. Band. II. Heft. 2. München 1879. — A Germanisches Muzeumtól, Anzeiger für Kunde der deutschen Vorzeit. Neue Folge. 26. Jahrg. München. 1879. — A kolozsvári orvos-természettud. társulattól, Orvos-természettudományi Értesítő. IV. évf. Kolozsvár. 1879. — A kolozsvári egyetem rectori hivatalától, Acta Reg. Scient. Universitatis Claudipolitanae. A. 1879/80. Fasc. I. Kolozsvár 1880 (3 példány) — Dr. Brassai Sámueltól, The Athenaeum. 1879. jul - dec. London. 1879. — Bántó Sámueltól, Seydl Wanderungen durch Tyrol und Steyermark. 1. 2. Bd. Leipzig. s. a. és Populäre Naturgeschichte der drei Reiche. Aus dem Franz. Stuttgart. 1845. — Torma Károlytól, Repertorium Dacia régiség- és felirattani irodalmához. Budapest. 1880. — Gr. Eszterházy Mihálytól 64 darab nyomtatott proclamatio 1848—1850-ből (1 kötetben). — Closius örököseinek szebeni nyomdájától, Catechese tratand istoria biblica a testamentului vechiu. Sibiu. 1880. — Kraft szebeni nyomdájától 2 nyomtatvány.

Régiségek és Ermek. Adományok: Nyárádi tornatanító utján Fosztó Géza szolgabirótól feles számu régi ezüst pénz. — Kovács Elek bírótól egy gyűrű Szengyelről. — Fűzy Sándor ref. lelkesztől 1 bronz szobrocska Tordáról. — Haller Béla sorhajó hadnagytól Polában: 1 dervissákány Aidinből, Kis Ázsiából; egy mérgezett hegyü nyilvessző Közép-Amerikából; egy kis obszidian nucleus Miló szigetéről az Aegei tengerben; 1 márványlap-töredék az athenei Akropolisból. — Nogall Károly vál. püspöktől 1 réz 2 on fémer. — Torma Károlytól 3 drb. bronz régiség Ördögkútról.